

Åke Mauritzson
Miljö- och vattenenheten
010-2239317

Regeringskansliet
Miljödepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över ansökan från Cementa AB om tillstånd enligt miljöbalken

Ärendet

Länsstyrelsen i Gotlands län har beretts tillfälle till yttrande över kompletterande redovisning från Cementa AB (bolaget) angående bolagets ansökan om tillstånd till fortsatt täkt- och vattenverksamhet vid Slite, i enlighet med de tillfälliga reglerna i 17 a kap. miljöbalken (MB), ert ärendenummer M2021/01774.

Länsstyrelsens yttrande

Sammanfattning

Länsstyrelsen vidhåller med hänvisning till vad som framförs i vårt yttrande till Miljödepartementet den 14 oktober 2021 att det föreligger betydande oklarheter, dels kring hur den tillståndssökta verksamheten förhåller sig till EU-gemensamt regelverk, dels generellt kring verksamhetens förväntade miljöpåverkan om fortsatt tillstånd medges. Den kompletterade redovisning som lämnats från bolaget bidrar inte till att skingra dessa oklarheter.

Länsstyrelsen vidhåller även det yrkande om att ett tillstånd till fortsatt verksamhet ska tidsbegränsas, samt de yrkanden om att villkor ska föreskrivas om efterbehandlingsåtgärder och bullerspridning, som framförs i med vårt tidigare yttrande.

Bolagets kompletterande redovisning

Tillståndstidens längd

Bolaget anger på s.15 i sin kompletteringsskrivelse att ett tillstånd till fortsatt verksamhet vid bolagets bergtäkter måste gälla till dess ett sedvanligt nytt och utökat tillstånd kan tas i anspråk av bolaget, och att det finns en risk för att ett sådant tillstånd inte kommer att kunna tas i anspråk förrän år 2023 eller 2024.

Prövningen av den aktuella ansökan utgår från regelverket i 17 a kap. MB. Det yrkande om tidsbegränsning av tillståndet som framförs i vårt tidigare yttrande kvarstår.

Efterbehandling av täktverksamheten

Bolaget anger på s. 47 i sin kompletteringsskrivelse att det i den nu aktuella tillståndsprövningen inte finns anledning att utgå från att täkterna ska avvecklas, och att frågor om efterbehandling istället bör avgöras i kommande tillståndsprövningar.

Länsstyrelsen bedömer att man i den aktuella prövningen varken kan utgå från att verksamheten ska avvecklas i närtid eller att tillstånd därefter kommer att medges för fortsatt och utökad verksamhet. Med hänvisning till länsstyrelsens tidigare yttrande, och praxis från liknande tillståndsprövningar av täktverksamhet, yrkar länsstyrelsen därför fortsatt att bolaget senast 6 månader innan tillståndstidens utgång ska inkomma med en efterbehandlingsplan för länsstyrelsens godkännande.

Buller från verksamheten

Bolaget vidhåller med hänvisning till Naturvårdsverkets generella riktvärden för industri- och verksamhetsbuller att det i ett tillstånd till fortsatt verksamhet i bolagets bergtäkter ska medges avsevärt högre bullernivåer mellan kl. 06.00 och 07.00 än i nu gällande tillstånd för verksamheten. Något skäl till denna påtagligt ökade bullerpåverkan för kringboende, som kan kopplas till bolagets planerade verksamhet eller förutsättningarna kring bolagets verksamhetsområde, lämnas inte heller i bolagets kompletteringar av sin ansökan.

Med hänvisning till tidigare yttrande yrkar länsstyrelsen därför fortsatt att det i bullervillkoret för verksamheten även i fortsättningen anges att nattetid ges utsträckningen mellan kl. 22.00 och 07.00.

Delegering av uppgifter till länsstyrelsen

Länsstyrelsen välkomnar bolagets inställning till att genom delegation överlåta på länsstyrelsen att besluta om huruvida en efterbehandlingsplan kan godkännas, och vid behov besluta om de ytterligare utrednings- och efterbehandlingsåtgärder som kan komma att behöva vidtas av bolaget (s. 47 i bolagets kompletteringsskrivelse). Det är vidare viktigt att det av ett beslut om tillstånd till fortsatt verksamhet klart framgår att sådana utredningar och åtgärder även kan omfatta de ytvattenförekomster som påverkats och förändrats av bolagets tidigare och nuvarande verksamhet.

Länsstyrelsen delar även bolagets framförda uppfattning att det vore olämpligt att till tillsynsmyndigheten särskilt delegera möjligheten att besluta om bullerdämpande åtgärder på särskilt utsatta fastigheter (s. 44 i bolagets kompletteringsskrivelse).

Länsstyrelsen motsätter sig däremot det av bolaget föreslagna bemyndigandet att meddela närmare föreskrifter angående skyddsåtgärder för att begränsa inträngningen av grundvatten i Västra brottet. Bolaget lyfter i sin kompletteringsskrivelse möjligheten att genom borning av en rad borrhål längs Västra brottets exponerade brytfront, vilka sedan avses att fyllas med tätande

injekteringsmaterial, uppnå en tätning av den frilagda bergssidan och därigenom begränsa utflödet av grundvatten till Västra brottet. Närmare uppgifter om hur denna tänkta skyddsåtgärd skulle utformas och genomföras, vilka tätningsmaterial som avses att användas eller vilken tätningsgrad som kan förväntas att uppnås, saknas i bolagets redovisning.

Såvitt känt av länsstyrelsen saknas erfarenhetsbaserad kunskap om tillämpningen av sådana skyddsåtgärder i motsvarande berggrund vid andra storskaliga dagbrottsmiljöer. Det vore enligt länsstyrelsens bedömning vanskligt att utan stöd av beprövad erfarenhet göra de skyddsvärden som är beroende av säkerställda grundvattennivåer kring bolagets bergtäkter beroende av utfallet av en sådan försöksverksamhet. Länsstyrelsen motsätter sig därför att beslut fattas utifrån föreliggande prövningsunderlag om att sådana åtgärder ska vidtas vid bolagets befintliga bergtäkter vid Slite, och att frågor om reglering av formerna för sådana försöksåtgärder ska delegeras för beslut av länsstyrelsen.

Bolaget förslag till försiktighetsmått och skyddsåtgärder

Bolaget anger att man har svårt att förstå länsstyrelsens synpunkt gällande bristande redovisning av förslag till försiktighetsmått och skyddsåtgärder. Bolaget hävdar att man dels föreslagit ett antal villkor för verksamheten, dels åtagit sig att vidta skyddsåtgärder, och att den redovisningen är tillräcklig (s. 48 i kompletteringsskrivelsen).

Länsstyrelsen vidhåller tidigare invändningar vad gäller bristande prövningsunderlag. Exempelvis kan den föreslagna överledningen av förorenat länshållningsvatten från File hajdar-brottet till Västra brottet inte ses som en skyddsåtgärd eftersom det inte är frågan om rening av uran och nitrat utan en förflyttning av föroreningar, dessutom till ett annat avrinningsområde. Länsstyrelsen anser att bolaget för det fall att tillstånd medges istället behöver vidta reella skyddsåtgärder för att minska halterna av uran och nitrat i länshållningsvattnet innan det avleds till Anerån.

Vidare har bolaget i sin kompletteringsskrivelse, med hänvisning till bilaga (TEKNISKT PM), översiktligt utrett ett antal åtgärder för att mildra negativa konsekvenser för grundvattenförekomsten Mellersta Gotland Romas status. Det anges därvid att så kallad ridåinjektering, samt infiltration av länshållningsvatten från Filehajdar-täkten i borrhål runt Västra brottet är de enda rimliga alternativen. Länsstyrelsen konstaterar att det inte har fastställts vad som kan uppnås med dessa tekniska åtgärder, och vilket skydd som därigenom eventuellt kan uppnås av grundvattenförekomsten. Därmed saknas fortfarande nödvändig redovisning av förslag till försiktighetsmått och skyddsåtgärder även i detta avseende.

Även i övriga delar kvarstår den generella brist på redovisning av försiktighetsmått och skyddsåtgärder som påpekades i länsstyrelsens tidigare yttrande.

Angående prövning av tillkommande ny vattenverksamhet

Bolaget har på s. 15 i kompletteringsskrivelsen justerat och förtydligat sitt yrkande vad gäller bortledning av länshållningsvatten från File hajdar-brottet till Västra brottet. Av justeringen framgår entydigt att ansökan nu innefattar yrkanden enligt 11 kap. MB. Som tidigare påtalats av länsstyrelsen och Kammarkollegiet kan prövningen av bolagets ansökan endast omfatta yrkanden enligt 17 a kap. MB. De av bolagets preciserade yrkanden enligt 11 kap. kan således inte prövas i detta sammanhang.

På s. 5 i kompletteringsskrivelsen beskrivs dessutom skyddsåtgärder i form av infiltration av länshållningsvatten från File hajdar-brottet i syfte att återställa grundvattennivåer runt Västra brottet, som i sig förutsätter en prövning enligt 11 kap. MB av tillkommande ny vattenverksamhet. Dessa åtgärder kan således inte heller prövas i detta sammanhang.

Angående nollalternativet

Bolaget anger på s. 19 i kompletteringsskrivelsen att man inte delar länsstyrelsens uppfattning att nollalternativet i bolagets redovisning skulle vara detsamma som en nulägesbeskrivning.

Länsstyrelsen konstaterar att bolaget i sin miljökonsekvensbeskrivning genomgående anger att den tillståndssökta verksamheten inte medför någon tillkommande miljöpåverkan i förhållande till dagens situation. I sin värdering av verksamhetens miljöeffekter på s. 12 i kompletteringsskrivelsen anger bolaget att miljökonsekvenserna av den ansökta verksamheten i allt väsentligt redan har inträtt och kan observeras i verkligheten. Vidare påminner bolaget på s. 37 sammanfattningsvis återigen om att konsekvenserna av den sökta verksamheten i allt väsentligt redan har inträtt. Av detta följer, som tidigare påpekats av länsstyrelsen, att de kumulativa effekterna av tidigare och nuvarande verksamhet inte värderas i bolagets bedömning av den tillståndssökta verksamhetens miljöpåverkan, vilket i sin tur betyder att nollalternativ och nulägesbeskrivning jämföras i bolagets framställan.

Som exempel kan anges effekterna av sänkta grundvattennivåer till följd av tidigare och nuvarande verksamhet, och dess påverkan på intilliggande Natura 2000-områden. Sammanfattningsvis vidhåller länsstyrelsen vad som anförts angående nollalternativ, kumulativa effekter och nulägesbeskrivningar i tidigare yttrande i ärendet.

De som deltagit i beslutet

Beslut om yttrandet har fattats av länsrådet Anneli Bergholm Söder med miljöskyddshandläggaren Åke Mauritzson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också, enhetscheferna Karin Fager och Anna-Lena Fritz, vattenhandläggarna Frida Eklund och Peter Landergren, naturvårdshandläggaren Magnus Martinsson och länsjuristen Marlene Andersson deltagit.

Handlingen har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.